

Artyčok.TV

František Zachoval, MgA .
Akademie výtvarných umění v Praze
zachoval@avu.cz

Jan Vidlička, MgA.
Akademie výtvarných umění v Praze
vidlicka@avu.cz

INFORUM 2009: 15. Konference o profesionálních informačních zdrojích
Praha, 27.-29. 5. 2009

Abstrakt.

Příspěvek sumarizuje hlavní myšlenky projektu Artyčok.TV a jeho vývoj od čistě akademické platformy v celospolečenskou audiovizuální informační bránu výtvarného umění.

Artyčok.TV

Minimální prostor pro výtvarné umění ve veřejnoprávních a soukromých televizích vedla v roce 2006 pedagogy a studenty Akademie výtvarných umění v Praze (AVU) k založení nezávislé internetové HDV televize. Živý archiv obsahuje zejména příspěvky z vernisáží výstav, rozhovory s umělci, kurátory, záznamy workshopů, soutěží či přednášek. Nejmladší sekce domény *videoart* je nejobsáhlejším archivem česko-slovenské audiovizuální scény.

Od svého založení se pražský redakční tým rozšířil o pravidelné přispěvatele z dalších univerzitních měst České republiky (Plzeň, Ústí nad Labem a Brno). Prezentace a spolupráce více lokálních institucí tak přispívá k rozvoji portálu se studijním zaměřením v první řadě. V současnosti probíhá pravidelná akvizice příspěvků i z některých evropských metropolí (Berlín, Bratislava a Budapešť). Tato transformace ve středoevropskou platformu tak efektivně zpřístupňuje dění na domácí scéně nejen v rámci evropského prostoru. Portál se svým specifickým zaměřením patří v současnosti k nejsledovanějším informačním zdrojům pro studenty uměleckých vysokých škol, výtvarné teoretiky, galeristy, sběratele a další zájemce o aktuální dění ve výtvarném umění u nás. Veškeré programy jsou uvolňovány pod licencí Creative Commons.

Cesnet > entuziasmus > AVU

Výtvarné prostředí delší dobu skličoval absolutní nezájem médií, a pokud byla možnost odvysílat na výtvarnou uměleckou scénu orientovaný pořad ve veřejnoprávní televizi (u soukromých TV se to ani neočekává), staly se jejich aktéry nejčastěji buď jen osoby už dávno etablované, nebo jen výjimečně z aktuální perspektivy inspirativním výtvarným sdělením (jednalo se především o retrospektivy – např. vícedílný pořad ČT Album, 1993; nebo Ateliéry – historie / Příběhy obrazů a soch, který vytvářel pro ČT kol. roku 2000 Aleš Kisil).

Klíčová myšlenka projektu Artyčok.TV směřovala oproti tomu k publikování projektů a přednášek osobností, kterým se mediálního prostoru nedostávalo vůbec, přestože je jejich pozice na živé scéně důležitá. Paralelním příkladem mohou být zahraniční projekty jako *Vernissage TV*, *CastYourArt* nebo *NewArtTv*, které vznikaly víceméně současně, za velice podobných podmínek a stejně „punkově“ jako zde. Od samého začátku se portál vymezoval snahou po objektivním nezaujatém pohledu a snažil se o názorovou pluralitu. Reagoval na absenci kritiky v tématicky zaměřených tištěných periodikách, neboť poskytl prostor přímo samotným umělcům a kurátorům, kteří zde mohou vyjádřit vlastní myšlenky. Kritický pohled zde reprezentuje vlastní kurátorský postoj výkonného redakčního týmu. Činnost zároveň aktivuje nepřímé e-learningové materiály pro samotné studenty jako podpora akreditovaných oborů na AVU.

Původně grantová podpora Cesnetu (2005) měla příznivý dopad na vývoj podpořeného projektu. Na AVU vzniklo pod vedením Dušana Záhoranského^[1] HDV centrum, které mělo za úkol vytvořit digitální pracoviště pro produkci vysoce kvalitních (HDV) vzdělávacích videozáznamů, k jejichž distribuci budou využívány proudovací servery sdružení Cesnet. Zhruba po roce byl projekt úspěšně uzavřen a v jeho rámci vzniklo více než 60 reportáží a přednášek z pražského prostředí. Činnost nebyla kupodivu ukončena, ale s entuziastickým nasazením pokračovala dále.^[2] Motivací byla jak vysoká sledovanost dokumentů na portálu, tehdy ještě na hlavní stránce avu.cz, tak aktivistická vize realizačního týmu. Publikovaly se aktivity zejména z Galerie AVU a z nekomerční, alternativněji zaměřených prostorů jako jsou galerie C2C, Galerie Display, galerie NoD, galerie Jelení, Karlín Studios a Galerie etc. Ze vzrůstajícího zájmu umělců, studentů, pedagogů, kurátorů a teoretiků regionů jako je Brno, Ostrava, Olomouc, Liberec a Ústí nad Labem vyplynul pro Artyčok.TV pozitivní fakt, že jsou důležité akce začali sledovat na Artyčoku sledovány a využívány dále jako zdroje informací.

Formát HDV byl zvolen hned na počátku realizace projektu - ve své době (na přelomu let

2005/2006) nebyl vůbec rozšířen a v České republice se vyskytovalo pouze několik kusů kamer. Plnou kvalitu zeditovaných záznamů v rozlišení 1080p a při malém HD - 720p bylo možné efektivně distribuovat pouze v síti Cesnet a to ve formátu WMV.^[3] On-line sledování audiovizuálních záznamů už bylo složitější, což bylo dáno ne až tak běžným a tehdy nadprůměrným domácím připojením 2Mb/s, neboť řada potenciálních diváků se skrývá právě mimo akademickou půdu.

S masivním nástupem audiovizuálních serverů a tím pádem frekventovaně používané internetové ergonomie webu jsme se rozhodli přejít na uživatelsky přívětivé náhledové video okno z rozlišením 480px na 270px^[4] (2007). Náhledové video mělo datový tok 1000kb/s, což bylo z kvalitativního hlediska akceptovatelné. Současně portál nabízel možnost spustit plné HD (inicializované pro Windows Media Player, kvůli WMV formátu) a příspěvky jsme nabízeli i volně ke stažení. Dále jsem přešli ze statických html stránek na redakčním systém WordPress a obsah se začal kategorizovat na výstavy a artprojekty.^[5]

Zdokumentované aktivity se začaly více pohodlně dostávat k našim neakademickým uživatelům a základna o zájemce výtvarného umění se tímto velice rozšířila. Mnoho umělců a teoretiků bylo informováno o akcích, aniž by nutně museli pravidelně cestovat z místa na místo.

bez-předsudků > bez-bariér

Umělecká scéna je specifická tím, že se v ní vyskytuje zvýšené procento uživatelů a autorů s operačním systémem Mac OS a s různými linuxovými distribucemi. Technologie Cesnetu^[6] svou koncepcí z konce 90.let kopírovala tehdejší trend prioritního využívání produktů Microsoftu a tak byly jejich proudovací servery^[7] postaveny výlučně na Windows. Zvyšující se počet uživatelů projektu přímo úměrně zahrnoval i diváky jiných systémů, kteří měli se spouštěním příspěvků potíže, nebo jim nešly spustit vůbec. V drtivé většině se jednalo o majitele Macu. Oficiální Windows Media Player pro Mac OS^[8] fungoval, ale pouze v případě odborné instalace samotných uživatelů. Na linuxových distribucích bylo možné využít MPlayer.

Geometrickou řadou se paralelně rozvíjely i systémy postavené na Flash technologiích. Motorem jejich úspěchu bylo masivní nasazení flashových video přehrávačů na stránkách se sdíleným audiovizuálním obsahem. Gigantické projekty jako YouTube a Myspace ovlivnily chování lidí v jejich edukaci při instalaci pluginů, ale i samotní tvůrci prohlížečů se snaží mít Flash Player už předinstalován.^[9] Nejpodstatnějším momentem pro nás bylo, že Flash Player je 100% kompatibilní se všemi operačními systémy. V prosinci 2007 byl vydán Flash Media Server 3.0, který už uměl vysílat v pro nás podstatném rozlišení HD a tak jsme začali uvažovat o jeho nasazení. Celkový přechod z WMP na Flash Player za provozu se stovkami uživatelů denně byl pro čtyřčlenný tým bez výrazných finančních prostředků komplikovaným úkonem.^[10]

YouTube videoart vs. Artyčok videoart

Video se stalo po rozšíření oblíbených portálů jako YouTube nebo Vimeo naprosto demokratickou formou umění. V současné době se spíše stává složitější rozumět, co je klasické *domácí* video a co je video s nějakým koncentrovanějším celospolečenským kontextem - tedy s přívěškem umělecké dílo (videoart). Je nějaký kontext vůbec nutný? Ano, pokud se pohybujeme tam, kde je důležité posuzovat kvalitu, tak jak se děje v akademickém prostředí, kde je nutné uměleckou činnost a zakomponovaná sdělení studentů klasifikovat. Mnoho aktivních umělců publikuje na YouTube, jelikož nabízí svým uživatelům mnohé možnosti. Situace na Artyčoku je však jiná: videa jsou vybírána kurátory především proto, aby si jednotlivé sekce udržely kvalitu.

Marketingový pohled na videoart v internetové době je, že přitahuje stejně jako v polovině 90.letech Televize NOVA pro svůj projekt investory na přírodovědné a kulturní magazíny. Během posledních

pěti let byla část autorů spamována zprávy „Call for VideoArt“. Nejdotěrnější z nich byl projekt stream.cz a alternativatv.cz. Dále se mnoho současně významných festivalů při svých startech neobešlo bez videoartu, kde se jejich skutečný záběr nakonec posunul trochu jinam. K tomu je důležité zmínit fakt, že se tato disciplína během posledních deseti let stala významnou výrazovou metodou projevu na všech výtvarných školách.

Nárůst jeho produkce a malé možnosti prezentování nás inspirovaly k vytvoření jeho samostatné sekce na portálu, v jehož hledáčku byly do letoška jen dokumentace kurátorských projektů. Další z důvodů, proč jsme se rozhodli publikovat videoart, je ten, že když točíme výstavy, kde je prezentace na obrazovce nebo pomocí projekce a takto pořízený záznam není dostatečně kvalitní nebo autentický. Proto jsme chtěli umožnit divákovi sledovat videa v původní kvalitě. Nepublikujeme jen videa, která se nám líbí, ale které reprezentují společenský pohled. Dále se umělci mohou rozhodnout, zda umožní divákovi video stáhnout nebo jen zhlédnout.

Video archiv Artyčoku (mladší autoři videoartu) je současně doplňující kolekcí pro hlavní databázi AVU, která je spravována Vědeckovýzkumným pracovištěm AVU (VVP).^[11] Od května 2009 archivy centralizujeme a vzájemně sdílíme. Starší věci z archivu VVP již připravujeme k publikaci a námi akvizované díla jsou výběrově zařazeny do VVP kolekce.

Z praktického hlediska oslovujeme umělce, o kterých víme, že se kontinuálně věnují umění a jejich výstupem jsou mimo jiné i videa. Konzultujeme s autory a snažíme se archivovat ta díla, která jsou pro ně důležitá, či vystihují jejich tvorbu a současně nám připadají zajímavá. Sekcí chceme zachytit široké spektrum různých přístupů, zpracování a technik, které videoart nabízí. On-line prezentovaná díla demonstrují specifika autorů a jejich přístupy k tvorbě. Zdroj je především nejpřínosnější pro studenty samotných škol jako je AVU, VŠUP, FAMU, FaVU a výtvarné obory na ZČU v Plzni a UJEP v Ústí nad Labem.

I když zdejší trh s videoartem není moc rozvinutý stává se současně sběratelským artiklem. Portál tento vzrůstající trend podporuje a stává se základním monitorovacím střediskem toho nejaktuálnějšího, co se v tomto směru děje. Po roce svého trvání je současně nejobsáhlejším výběrem, který sledují soukromí sběratelé ale i instituce.

Zároveň se sekce snaží narušit mantinely klasicky vnímaného videoartu tím, že je konfrontuje s animacemi, dokumenty anebo filmovými experimenty z produkci filmových škol. Vlákno tak reaguje na celosvětovou vlnu bourání hranic mezi obory: video častěji vstupuje do kina, vizuální umělci více začínají pracovat s příběhem, který je spíše příznačný pro film, naproti tomu si filmaři začínají pohrávat s konceptuálními postupy. Za název sekce *videoart* jsme proto zvolili jednoduchý termín, který je za pochodu redefinován a do budoucna pojme mnoho dalších forem a přístupů.

Artyčok 2.0 > autorská práva

2.0 je interní označení pro rozvoj spolupráce v zahraničí a pro stavbu evropské sítě přispěvatelů pro server. V současnosti publikujeme aktivity ze Slovenska, Maďarska a Německa. Vlastní síť redaktorů koexistuje zejména na školách podobného ražení jako je AVU. Importované materiály přibližují specifika daných zemí a jsou současně inspirací pro posluchače našich výtvarných škol a celkově pro výtvarnou scénu. Tím, že výběrově překládáme reportáže do angličtiny, tak naši lokální scénu prezentujeme v zahraničí. Současně po třech letech existence je archiv již vyhledáván výzkumnými centry, která využívají portál ke citačním, studijním a referenčním účelům. Kvalita obrazu a sdělení je v druhé řadě zajímavá pro samotné autory, kteří začali publikované materiály používat ve svých prezentacích a projektech.

Vznikající problémy s autorstvím příspěvků jsme eliminovali tak, že jsme se rozhodli stanovit pravidla pomocí licencí Creative Commons, které přesně definují jak má uživatel nakládat se získaným dílem.^[12]

Shrnutí

Projekt je možné definovat jako současnou audiovizuální formu vzdělávání, která efektivně překračuje geografické hranice. Distribuované vizuální čtení je především pro posluchače výtvarných oborů citlivější a přenositelnější. Svým kurátorským výběrem realizátoři nastavili podmětnou komunikaci mezi umělci a zaměřili se na nejmladší autory. V širším koncepčním pojetí se projekt vymezuje vůči obsahovým standardům českých televizí a kalibruje konzistentní alternativu vůči všudepřítomnému střednímu proudu.

^[1] Podoba a obsahový charakter je od počátku koordinován zakladateli: Jan Vidlička, František Zachoval a Jan Habrman, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Artycok.tv#Organizace>

^[2] Půlroční aktivistická činnost bez jakéhokoliv finančního zázemí původních realizátorů překlenula období k oficiální podpoře ze strany AVU (2007).

^[3] Windows Media Video (WMV) je komprimovaný souborový videoformát pro několik kodeků vyvinutých společností Microsoft, chráněných zákonem. Originální kodek byl původně navržen pro internetové streamingové aplikace jako konkurence pro již zavedený RealVideo, <http://cs.wikipedia.org/wiki/WMV>

^[4] Portál využíval kodek Windows Media 9 ve třech kvalitách: 1080p25 - rozlišení 1920×1080 obrazových bodů, neprokládaný obraz, 25 snímků za sekundu, konstantní datový tok 25 Mb/s (+ 128 Kb/s pro zvuk) , 720p25 - rozlišení 1280×720 obrazových bodů, neprokládaný obraz, 25 snímků za sekundu, konstantní datový tok 4 Mb/s (+ 128 Kb/s pro zvuk) , 268p25 - rozlišení 480×268 obrazových bodů, neprokládaný obraz, 25 snímků za sekundu, konstantní datový tok 1 Mb/s (+ 96 Kb/s pro zvuk).

^[5] Umělecké akce, které se nedají považovat za klasické výstavy v galeriích. Jedná se především o záznamy performancí, happeningů či událostí ve veřejném prostoru.

^[6] Systém Microsoft Streaming Media (MS Netshow); výhodou a zároveň nevýhodou Netshow je těsná integrace s Windows. Kódovací software je volně stažitelný z WWW serveru Microsoftu. Totéž platí pro vysílací server. Management vysílacího serveru je plně integrován do správy Windows, <http://www.cesnet.cz>

^[7] Video on Demand / Video na vyžádání je typ pořizování videa, která umožňuje divákovi, aby měl přístup ihned, jako je například streaming internet.

^[8] Uživatel také mohl spouštět reportáže ve VLC přehrávači.

^[9] <http://www.adobe.com/products/flashplayer/partners>

^[10] Bylo nutné zakoupit licenci Flash Media Serveru, připravit samostatný server, překopírovat stávající archiv do flashových formátů (více jak 500 příspěvků), naprogramovat pluginy pro redakční prostředí, naprogramovat flash přehrávač pro portál a více jak 8 měsíců se vše optimalizovalo a testovalo. Přejít byl dokončen v dubnu 2009.

^[11] Videoarchiv VVP AVU je sbírkou videoartu českých umělců. Jeho hlavním smyslem je v rámci výzkumného projektu obsáhnout přehledově domácí videoart, zvláště z období od 80. let do současnosti, <http://vvp.avu.cz/archiv/video>

^[12] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0>, Uživatel smí dílo kopírovat, distribuovat, sdělovat veřejnosti, upravovat, pozměňovat, doplňovat, využívat celé nebo částečně v jiných dílech, ale za podmínek, že bude uveden autor, nevyužije se dílo komerčně a bude nadále zachována licence CC by-nc-sa.